

'Funds of knowledge': ouders zien als waardevolle bron

Het artikel 'Er was eens...' beschrijft mooie praktijken in het voortbouwen op de rijkdom aan verhalen van kinderen en ouders van verschillende etnische achtergronden. Dit sluit goed aan bij de theorie van 'Funds of Knowledge' (FoK), die diversiteit in het onderwijs als een waardevol element ziet (Hog, 2011). Het uitgangspunt van onderwijs volgens deze benadering is dat de dagelijkse activiteiten van gezinnen centraal staan. In dit artikel zal de waarde van deze theorie voor de onderwijspraktijken binnen OGO worden besproken.

Marjolein Dobber

De toepassing van FoK in het onderwijs is vanaf de jaren '90 ontwikkeld door een groep onderzoekers uit de cultuur-historische traditie in Arizona, waaronder Luis Moll (zie bijvoorbeeld González, Moll, & Amanti, 2013; Hogg, 2011). Het is een tegenhanger voor het denken over multiculturaliteit in termen van achterstanden en tekorten van groepen leerlingen die moeten worden verholpen. FoK gaat juist uit van het waarderen en benutten van verschillen in de klas. De FoK benadering kan leraren helpen om los te komen van (impliciete) vooroordelen, doordat multiculturaliteit niet als een probleem, maar als een waardevol en interessant startpunt in het onderwijs wordt gezien. Als leerkracht ga je dus in gesprek met ouders en leerlingen om te weten te komen wat mensen in het dagelijks leven doen en wat ze daarover zeggen. Zo kan je in beeld krijgen wat de achtergrond van kinderen is, waardoor je hun verdere ontwikkeling ook beter kunt stimuleren. Dit past bij de ontwikkelingsgerichte manier van werken. Door goed te weten wat de zone van actuele ontwikkeling van een kind is, kun je bepalen welke activiteiten in de zone van naaste ontwikkeling liggen.

Wat zijn Funds of Knowledge?

De meest gebruikte definitie van FoK is dat het gaat om historisch opgebouwde en cultureel ontwikkelde bronnen van

kennis en vaardigheden die essentieel zijn voor het functioneren en welzijn van huishoudens of individuen (Moll, Amanti, Neff, & Gonzalez, 1992, p. 134). Het gaat dan bijvoorbeeld om kennis en vaardigheden op het gebied van het repareren van huizen of auto's, koken of tuinieren. In dit soort activiteiten ligt vaak een heleboel kennis besloten die ook waardevol is in het onderwijs, bijvoorbeeld op het gebied van rekenen-wiskunde, taal of natuur en techniek. In vervolgonderzoeken zijn de bronnen van FoK uitgebreid van alleen het eigen huishouden naar bronnen tussen huishoudens, leeftijdsgenoten, populaire cultuur, en de leefgemeenschap (Hogg, 2011). Door deze bronnen te benutten in het onderwijs wordt de connectie tussen binnenschoolse en buitenschoolse activiteiten voor kinderen zichtbaar.

In het artikel over sprookjes op Basisschool Van Asch van Wijck blijkt dat deze school veel doet aan het betrekken van ouders bij de thema's op school en ook met ouders in gesprek gaat over wat er buiten school gebeurt. Het is ook

mooi om te zien dat het gaat over de dagelijkse activiteiten: worden er boeken gelezen thuis, in de bibliotheek of in de leeszaal? En wat voor boeken zijn dat dan? Deze gesprekken vinden plaats zowel tijdens de ouderkamermomenten als bij het betrekken van ouders bij activiteiten in de groep. Deze informatie is buitengewoon waardevol voor leraren, omdat dit aanknopingspunten zijn voor het vormgeven van het onderwijs in de klas. Tegelijkertijd geeft het ouders een heel fijn gevoel om als gelijkwaardige gesprekspartner te worden gezien door de leraar en de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van het kind te voelen. Niet alleen de activiteiten op school zijn belangrijk, maar ook wat er thuis gebeurt! Voor het kind is het prettig om te ervaren dat de praktijken thuis en op school in elkaars verlengde liggen. Het is goed als leerlingen de activiteiten die ze thuis ondernemen herkennen in wat er op school gebeurt. Als ze hun moeder thuis wel eens helpen met koken is het herkenbaar en aantrekkelijk als ze ook gaan koken in het huisje van Sneeuwwitje. Van de activiteiten op school kunnen ze ook weer iets meenemen naar huis. De leraar laat de kinderen bij het tafeldekken steeds nadenken over het aantal bordjes: zijn er zeven voor alle dwergen of is het vandaag anders? Wie blijft er in bed liggen? Ook hoort bij elk bord een beker, en mes en vork. Het is voor de kinderen interessant om dit ook weer mee naar huis te nemen. Wanneer dekken we thuis eigenlijk de tafel en gebruiken we mes en vork? Zo'n wisselwerking tussen activiteiten op school en thuis voorkomt gevoelens van frictie en zorgt ervoor dat alle kinderen in de klas zelfvertrouwen kunnen opbouwen.

Wat kunnen leraren leren van FoK?

Uitgaan van de FoK benadering vraagt van leraren dat ze zelf onderwijs ontwerpen en onderzoek doen naar hun eigen praktijken en de kinderen in hun klas. Het begint met het vormen van een goed beeld van de achtergrond van het kind, de sociale relaties die het heeft en de activiteiten die het tegenkomt buiten school: dagelijkse activiteiten thuis, op straat, bij de sportclub of in de buurt. Dit kom je te weten door in gesprek te gaan met het kind, de ouders en andere belangrijke personen in het leven van het kind. Als je dat goed in kaart hebt gebracht kun je in het onderwijs hierop voortbouwen. Bijvoorbeeld door ouders uit te nodigen om de sprookjes die thuis verteld worden in de klas te komen vertellen. Maar ook door kinderen te laten vertellen over hun eigen lievelingssprookje in de boekenkring of door ouders en kinderen samen te laten nadenken over de boeken die interessant zijn om uit te lenen met een verteltas. Zo ontstaan samen plannen voor de opbouw en de inrichting van de bieb in school. Het nieuwe thema raakt al aardig in zicht. Vervolgens kunnen de kinderen hier, onder andere met behulp van de verteltafel en schrijfactiviteiten, verder mee aan de slag. Het resultaat daarvan kunnen ze weer aan ouders laten zien. Door meer in te zetten op het benutten van FoK

Fotografie: Hanneke Verkleij

benadruk je de waarde van diversiteit, zorg je ervoor dat alle leerlingen zich thuis voelen in de klas en dat ouders zich meer betrokken voelen bij wat er op school gebeurt.

Bronnen

- González, N., Moll, L. C., & Amanti, C. (Eds.). (2013). *Funds of knowledge: Theorizing practices in households, communities, and classrooms*. Routledge.
- Hogg, L. (2011). *Funds of knowledge: An investigation of coherence within the literature*. *Teaching and Teacher Education*, 27(3), 666-677.
- Moll, L. C., Amanti, C., Neff, D., & Gonzalez, N. (1992). *Funds of knowledge for teaching: Using a qualitative approach to connect homes and classrooms*. *Theory into practice*, 31(2), 132-141.

Marjolein Dobber is werkzaam als universitair docent op de Vrije Universiteit in Amsterdam.